የልደት በዓል አከባበር

ከንቡረ ዕድ አባ ኤዎስጣቴዎስ

በዓለ ልደት ቀደም ብላ በተጠናከረችው ቤተ ክርስቲያን መከበር የጀመረው በ፩፻፴፯ ዓ/ም ላይ እንደሆነ ታውቆአል ሆኖም ይከበር የነበረው የቤተ ክርስቲያን መሪዎች እንደ አሳሰቡት ከዓመቱ በማናቸውም አመች ዕለት ነበር እንጂ ከጊዜ በኋላ እንደሆነው የተወሰነ ዓመታዊ ዕለት አልነበረውም የተወሰነ ዕለት ወርን እንዲኖረው የተደረገው በ፫፻፶፯ ዓ/ም ላይ ነው ። ይኸውም እንደሆደ ያን ጊዜ አቆጣጠር ይዘታቸው ታኅሣሥ ፳፭ ነበር የሚከበረው ይህንም መጽሐፈ ፍትሐ ነገሥት በአንቀጽ ጾም ላይ ይጠቁማል (አንቀጽ ፲፭) ።

እንዲሁም ከሆነ ዘንድ ብሔራዊት ኦርቶዶክሳዊት ቤተ ክርስቲያናችንም በእንጻሩ እንደራስዋና እንደመሰሎዎችዋ አብያተ ክርስቲያናት አቆጣጠር በመውሰድ ታኅሣሥ ፳፱ እንዲከበር አደረገች በብሔራችን የክርስቶስ በዓለ ልደት መከበር የተጀመረው በአራተኛው ምዕት ዓ/ም በአባ ሰላማ ጊዜ ነው ። እንግዲህ የመጀመሪያው አያያዝ ከላይ እንደተጠቀሰው በዓለ ልደት በቤተ ክርስቲያናችን እንዲከበር የተወሰነው ከታኅሣሥ ወር በሃያ ዘጠነኛው ዕለተ ወርን ብቻ ነበር ማለት ነው በዚህ ድንጋጌ መሠረት በዓለ ልደት እንደሌሎቹ በዓላት ሁሉ የአለምንም ለውጥ በቤተ ክርስቲያናችን ለብዙ ዘመናት ሲከበር የቆየው በዚህ ሁኔታ ነበር ። ይህም በሌሎቹ በዓላት አከባበር በኩል የአለንን ትክክለኛ ይዘት ሊያረጋግጥልን ይችላል እንግዲያ የክርስቶስ በዓለ ልደት ከሌሎቹ በዓላት ሁሉ ተለይቶና በዘመነ ዮሐንስ አንድ ዕለት ወደ ኋላ በመመለስ ተለውጦ ሊከበር የቻለው ለምንድን ነው? ቢባል መልሱ ፋት አይደለም ጌታችን ኢየሱስ ክርስ

ጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በበረት እንደተወለደ

ቶስ የተወለደው በዘመነ ዮሐንስ መጋቢት ፳፱ ሲሆን የተወለደው እንደ መጀመሪያው ሥርዓት ይዘት ዕለተ ከብር በዘመነ ማቴዎስ ታኅሣሥ ፳፱ እንደሆነ በአቆጣጠራችን የተረጋገጠ ነው እንግዲህ በሦስቱ ወንጌላውያን በዘመነ ዮሐንስ ፤ በዘመነ ማቴዎስና በዘመነ ማርቆስ መዋዕል ዕንቡ ትርፍ ዕለት ሳይኖር እንዚያን የታወቁትንና በቁጥር የተወሰኑትን ፲፪ ወር ከ፭ ዕለታት ብቻ ይዞ ስለሚገኝ ያው እንደሥርዓቱ በታኅሣሥ ፳፱ እንዲከበር ሆነ ትክክልም ነው በዘመነ ሉቃስ ግን ዕለተ ሠግር (መጠነ ራብዒት) ስትጨመር ወደ ስድስተኛ ቁጥር በማውጣት ፲፪ ወር ከ፮ ዕለታት ልታደርገው የምትችል መስሎ ስለታየ ከወሩ ወደ ፳፰ኛው ዕለት እንዲመለስ የተደረገበት ምክንያት ይህ ነው ። ይህ የተደረገበት ወቅት ከ፭፻፷፭ — ፭፻፸፭ በአለው ጊዜ ውስጥ በዮስጥንያኖስ ዘመነ መንግሥት እንደሆነ ታውቆአል ዮስጥንያኖስ በቁስጥንጥንያ ፵ ዓመታት የነገሠ ንጉሥ ነበረ ከቴዎዶስዮስ በኋላ የሮማ መንግሥት በም

ሥራችና በምዕራብ ከሁለት ተከፍሎ ስለነበር የሰጥንያናስ የምሥራቁ ክፍል መንግሥት (የቁስጥንጥንያ) መሪ ነበረ ማለት ነው ግብጽ ኢየሩሳሌምና (ከነዓን) ሦርያም በግዛቱ ውስጥ ነበሩ የሰጥንያናስ በእምነቱ የኬልቄዶንን ጉባዔ ቀኖና ተከታይ በመሆኑ ከዲዮስቆሮስ እምነት ተከታዮች በቀር በጊዜው ከእምነቱ ውጪ የሆኑትን ሁሉ በማሳደድ ይፈጽመው የነበረው ደባ (ጊድራ) ቀላል አልነበረም የዲዮስቆሮስን (የኦርቶዶክስ) እምነት ተከታዮች የአልታወቀበት ምክንያት ደግሞ ባለቤቱ ስመ ጥርዋ ንግሥት ታኦድራ የዲዮስቆሮስን እምነት (ተዋሕዶ ባሕርያት) ተከታይ ስለ ነበረች እርስዋን ለአለማስቀየም (ለማስደሰት) እንደነበር በታሪክ ታውቆአል ፤

በመሆኑም በዘመኑ የኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን እምነት ተከታዮች አባላት ከመለካውያን ተጽዕኖ ዕረፍት አግኝተው ሥርዓተ እምነታቸውን በመጠበቅ በደስታ ይኖሩ ነበር ወቅቱም በዐለ ልደት በዘመነ ዮሐንስ መቼ ዕለት መከበር እንደሚገባው የቤተ ክርስቲያን ሰዎች የሚጠያየቁበት ጊዜ ስለነበር በጊዜው የነበሩ የኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን ሊቃውንት አጋጣሚውን ተጠቅመው በመወያየት ልደት በዘመነ ዮሐንስ ከወሩ (ታኅሣሥ) በ፳፰ እንዲከበር በማድረግ ወስነው መታሰቢያነቱ ለንጉሥ የሰጥንያናስና ለንግሥት ታኦድራ እንዲሆን እንደአደረጉ በአንድ አንድ የታሪክ ሊቃውንት ይነገራል ። እስከዚህ ጊዜ ድረስ ይከበር የነበረው ግን መሠረታዊ ዕለቱን ጠብቆ በ፳፱ ታኅሣሥ እንደነበረ ታውቆአል ይህም አድራጎት ቁልዮስ (ጁሊስ) ቄሣር ወርኀ ሐምሌን አውግስጦስ ቄሣር ወርኀ ነሐሴን እየበኩላቸው አንድ አንድ ዕለት እየጨመሩ በእየስማቸው እንደሰየሙ ድርጊቱ ይህን ይምሰል እንጂ ልክ ነበር ማለት አይደለም ፤ አስተሳሰቡ ጥሬት በሌለው ድንገተኛ አመለካከት የተደረገ ነበር ይህንም ከሁኔታው ለማረጋገጥ ይቻላል ምክንያቱም ዕለተ ስግር ማለትም ስድስተኛዋ ጳጉሜን ከዕለታት ውስጥ ገብታ የማትቆጠር በመሆንዋ ነው እንዴት (ለምን?) ቢባል ከአራቱም አዕዋደ ዓመታት (ዙር ዓመታት) ከሰዓት ተጠራቅማ ወደ ዕለት በመደመር የተገኙች ውጤት እንጂ ለእያንዳንዱ ወንጌላዊ (ዘመነ ኪሩብ) በዕለት የሚቆጠር ድርሻ ስለሌላት ነው ።

(ስድስተኛው ጳጉሜን ዕለተ ሰግር ሰግረ ዮሐንስ መጠነ ራብዒት) ቢል ትርጉሙ አንድ ነው ። (ዘመናቱ ከአራት ተከፍለው እንዲመደቡ የአደረገውም ቅሉ ይህ የተፈጥሮ ቀመረ ዕለት ወሰን ነው እዎ ሁደተ ፀሐይ በምልዐ ዕለት ዓመታቱን ለመሙላት የአለው ወሰን ፫፻፷፭ ቀመር ነው እብራርቶ ለማስቀመጥ ያህል የአንዱ ዙር ዓመት የዕለታት ቁጥር ፫፻፷፭·፬) ዕለት (ሦስት መቶ ስድሳ አምስት ዕለት ከስድስት ሰዓት) ፲፭ ኬክሮስ እንደሆነ እናውታለን ። ስለሆነም የአራቱን ክፍለ ዘመናት የዕለታት ቁጥር በዚህ መጠን በመውሰድ ስናባዛው ፫፻፷፭·፬ × ፬ = ፲፬፻፷፩ (አንድ ሺህ አራት መቶ ስድሳ አንድ) ዕለታት ይሆናል መልሰው ሲያካፍሉት ፲፬፻፷፩ ÷ ፬ = ፫፻፷፭·፬ ማለት ተመልሶ ያው ሦስት መቶ ስድሳ አምስት ዕለታት ከስድስት ሰዓታት በመሆን ያሲቃል ማለት ነው እንግዲህ ከዚህ ላይ ትርፍ ሰዓት እንጂ ትርፍ ዕለት እንዳለ እንመለከትም አባቶቻችን መምህራን በውደ ፀሐይ የአንዱን ዘመነ ኪሩብ (ወንጌላዊ) ብቻ ይዞ ቢቆጥሩት ፫፻፷፭ ዕለታት ከ፲፭ ኬክሮስ እንደሆነ በማለበም የአስተማሩንም ስለዚህ ነው ከዚህ ላይ ከስድስት ካልዒት የሚለውን ተጨማሪ ቀመር የአለፍኩት በቃል ቢነገርም ዕጅግ በጣም አንስተኛ ከሆነ ዘንድ በውደተ ፀሐይ ላይ ለውጥን (መፋለስን) የሚያስከትል ሆኖ ባለማግኘቱና እንደ ፲፭ቱ ኬክሮስ (ራብዕተ ዕለት) በግብር ተገልጦ በአገልግሎት ላይ የአልዋለ በመሆኑ እንጂ መምህራን ጨምረው የአስተማሩን መሆኑን በመዘንጋት አይደለም ።

እዎ (አንድ ነገር ለተጨባጭ ሁኔታ አመች ሆኖ እስከአልተገኘ ድረስ ትርፉን ትቶ ጉደሉውን መልቶ መናገር የተለመደ ነው በአቡሻክር (አቡሻክር) ትምህርት ስድስተኛው ጳጉሜን ከዓበቅቴ ገብቶ አይቆጠርም የተባለውም ስለዚህ ነው ። እርግጥ ነው በአራት አመታት ውስጥ ከእየዘመኑ የተገኘ እንደ መሆኑ መጠን አራቱም ዘመናት በሰዓት ሲሆን ፮—፮ በኬክሮስ ሲሆን ፲፭—፲፭ ድርሻ በማግኘት አድትቀው (ተተናት ነው) ከተከፋፈሉት ዘንድ ዕለት ስለማይገኝ በዕለተ ቀመር በአበቅቴ ገብቶ አለመቆጠሩ ስለዚህ ነው ።

እንዲህም ከሆነ በመዋዕለ ጽንሱ ውስጥ ትርፍ ዕለት ሳይኖር እንደ አለ አድርጎ (አስመስሎ) በመቆጠር በዓለ ልደትን ከመደበኛ በታው (፳፱·፬) አንስቶ ወደ ፳፰·፬ እንዲለወጥ ማድረግ ትክ

www.ethiopianorthodox.org

ክል አይደለም በዚያውስ ላይ የሚሆን ከሆነ የዕለተ ማዝረቱ (ጥር ፮) የበዐተ ቤተ መቅደሱ (የካቲት ፰/የተሰብእቱ መጋቢት ፳፱) የመታሰቢያ በዓላቱ በዚያው አንፃር ወደ ኋላ እንዲሸጋሸጉ ለምን አልተደረገም? ይህ ብቻ አይደለም መጠነ ራብዒት (፯ኛው ጾመ ጌን) ከዕለታት ኀብቱ በዕለተ በመቆጠር በዓላትን ከእየበታቸው የሚያፋልስ ከሆነማ በዚሁ አንፃር በአጋጣሚው ጊዜ ሁሉ የዓመቱን በዓላት በሙሉ ወደ ኋላ ማሸጋሸግ ግድ አይሆንምን? ነገር ግን ትክክል በአለመሆኑ አላዛለቀምና በስድስተኛው ጾሙጌን ምክንያት ከዚህ ከክርስቶስ በዓለ ልደት በቀር በማንኛውም ቢሆን ለውጥ ተደርጎ አልታየም ለምሳሌ ፡ የአቡነ ተክለ ሃይማኖትን ክብረ በዐለ ልደት ብንወስድ ምንጊዜም ቢሆን ያው የተለመደው ዕለት (ታኅሣሥ ፳፬ እንደ ተጠበቀ ይኖራል እንጂ አልተለወጠም በዚህም ብቻ እንኳ ትክክሉ የትኛው እንደሆነ ለማወቅ እንችላለን ይህ ብቻ አይደለም ማንም ሰው እንደ አጋጣሚ ሆኖ በስድስተኛ ዕለተ ጾሙጌን ቢወለድ ወይም ቢሞት የልደቱም ሆነ የሞቱ መታሰቢያ ዕለት በመሆን ሊቆጠር የሚገባው አልፎ በመስከረም ፩ ዕለት (ቀን) እንጂ አራተኛውን ዓመት ጠብቆ በስድስተኛው ዕለት ጾሙጌን መሆን የለበትም ሊሆንም አይችልም እንዲሆንም ከሆነ በዓለ ልደትን ከመደበኛ ቦታው (፳፱-፴) ማቃወስ ኢርቱዕ ይሆናል ። ማለት ነው የበዓለ ልደትዕለተ ክብር መለወጥ ከዚህም በቀር ሌላ ችግር አስከትሎአል ይኸውም በዓለ ልደት በ፳፰ ተከብሮ ሳኒታው (፳፱) ረቡዕ ወይም ዓርብ ዕለት ነተም በዋለ ጊዜ "ይጾማል" የለም አይጾምም ወይም ይበላል የለም አይበላም የሚለው አከራካሪ ጉዳይ ነው ይህም ነገር ከሆነ ጀምሮ እስከ አሁን ድረስ እውነቱ እንዲከሠት በማድረግ ፋና መፍትሔ ስለ አልተገኘለት እንዲቱን ቤተ ክርስቲያን እየአለያየ ይገኛል ። አሁንም እንኳ በአጋጣሚው ጊዜ በአንዲቱ ሰበካ ብሉት ነው ተብሎ ሲበላ በሌላይቱ ጾም ነው ተብሎ ይጾማል በአንዲቱ ሰበካ ጥዋት ሲቀደስ በሌላይቱ ውሎ ይቀደሳል ከአንዲቱ ሰበካ ቤተ ክርስቲያን አባላት እንኳ አንዱ ሲጾም አንዱ ይበላል እንዲያውም አንዳንዶቹ ሰበካዊት ቤተ ክርስቲያንና አንዳንዶቹ ሊቃውንትስ እንደ ጥንታዊው ሥርዓት ይዘት በ፳፱ ብቻ በማክበር ከመጠቀም በቀር በ፳፰ የሚለውን ለውጥ እስከ አሁን ድረስ አልተቀበሉትም አንዳንዶቹ ደግሞ በአንዳንድ ተጽዕኖ ምክንያት በ፳፰ ለማክበር ቢገደዱም ትክክለኛ አለመሆኑን ኅሊናቸው ስለአመነበት ልደት በ፳፱-፴ የሚል ድምፅ ደጠል እየአሰሙ ይገኛሉ ።

የበዓለ ልደት ዕለተ ክብር መለወጥ ያስከተለው ችግር ይህ ብቻ አይደለም በጾመ አብርሃም አጀማመር ላይም ተመሳሳይ ለውጥንና ክርክርን አስከትሎአል እንዱ ግለሰብእ ወይም እንዲቱ ሰበካ በመጽሐፈ ፍትሐ ነገሥት በመመሪት መንፈቁ ኅዳርን (፲፮) በመያዝ ስትጀምር ሌላው ግለሰብእ ወይም ሌላይቱ ሰበካ "ሚናስ" በማለት በኅዳር ፲፭ ትጀምራለች ይህውም በዓለ ልደት ወይም ፳፰-፴ ከተለወጠ ዘንድ የጾሙን ቁጥር ለማስተካከል በማሰብ የተወሰደ ፈሊጥ ነው ። ሌላዎቹ እንድ አንድ አርቶዶክሳውያት አብያተ ክርስቲያናት ደግሞ ጾመ አብርሃምን ትተው በኅዳር ፲፱ በመጀመርና ጾመ ስብከትን ብቻ በመጠበቅ እንደሚጠቀሙ ይታወቃል ስንክሣር ፲፱ ተመልከት የሚያስገርመው ደግሞ ጉባዔ ውርቶ ትክክለኛውን ነገር አጥንቶ ቤተ ክርስቲያኒቱን ለማስተባበር የአለመቻሉ ጉድለት እንጎ ባህሉ እንደ ሕፀፀ ሃይማኖት እየተቆጠረ አንዱ ሌላውን መናፍቅ በማድረግ ለረዥም ዘመናት እሰበስ በመወንጀል መኖሩን ነው በአንድ ብሔር ክልልና በአንድ ኢኢስ ቆጶስ ሥልጣን ሥር የምትኖረው እንዲቱ ቤተ ክርስቲያናችን ተዋህዶ ፡ ቅባት ፡ ጸጋ እየተባባለች በመለያየት ስትንቃቀፍ መኖርዋ እጅግ የሚያሳዝን ነበር ቀድሞ ይህን ትራኔ አስወግዶ ቤተ ክርስቲያኒቱ በአንድ ስያሜ (አርቶዶክስ ተዋህዶ) ጸንታ በአንድ ቀመረ ባህልና ሥርዓት ተባብራ ለመኖር ከአላስቻሉዋት ምክንያቶች እንዱና ዋናው የጳጳሳቱ ባዕድነት እንደነበር ይነገራል ። የመንግሥት ባለሥልጣናትም የአንዱን ወገን ለማጽደቅ ሲሉ በአንዱ ወገን ላይ የሚያደርጉት ተፅዕኖና ጫልቃ ገብነትም ሌላው ችግር ነበር አንዱን ብድግፍ ሌላው ይንቅፈኛል (መናፍቅ ይለኛል) በማለት በለዘብተኛነት በማይገባ ፍርሀትና ይሉኝታ ጊዜ አቻውን የአባለቱ የቤተ ክርስቲያን ተጠሪዎችም ተቂቶች አልነበሩም ።

ዛሬ ግን ይህ ሁሉ ችግር ተወግዶአል በጠቃሚው ባህልና በአውነተኛው ሥርዓት ለመጠቀም የሚያስቸግር ምንም ነገር የለም ጉዳዩ እስከአሁን ድረስ አልታሰበበትም

አልተወሳም ነበረ ለማለት አይደለም በእየአንድ አንዱ ሀሊና ሲንቀሳቀስ በእየአንድ አንዱ አንደበት ሲሳወስ ኖርአል ከዚህም አልፎ አጀንዳ ተይዞለት ጉባዔ ተከፍቶለት በቤተ ክርስቲያኒቱ ማዕከላዊ አስተዳደር በተደጋጋሚ ታይቶና ተጠንቶ በዓለ ልደት መሠረት ዕለቱን መልቀቅ እንደሌለበት ታምኖበት የተቀመጠ ነው፡፡ እሁን ጥያቄው ለምን በተግባር ላይ አይውልም? አልቆለም ነው ።

ይህ ጽሑፍ በአሁኑ ወቅት ተዘጋጅቶ የቀረበው የአለምክንያት አይደለም አጋጣሚ ጊዜ ስለሆነ ነው ዘመነ ዮሐንስ ዘንድሮ የባተው በዕለተ ሐሙስ ነው እንዲሁም ከሆነ ገና (፳፰·፬) ማክሰኞ ይሆናል ጥንተ ልደት (፳፱·፬) ረቡዕ ይሆናል ዘመነ ዮሐንስ ቅዳሜ ሲብት ደግሞ ገና (፳፰·፬) ሐሙስ ስለሚሆን ጥንተ ልደት (፳፱·፬) ዓርብ እንደሚሆን ማስታወስ ይኖርብናል እንግዲህ በእነዚህ አጋጣሚዎች ጊዜያት ነው መለያየት የሚፈጠረው ፡ ይህም አጋጣሚ ሁኔታ ምን ጊዜም በአየ ፳፱ኛው ዓመት እየተመላለሰ ይመጣል በመሠረቱም ቢሆን ከአራቱ ወንጌላውያን እንዱም ወንጌላዊ የባተበትን ዕለት መልሶ ሊደገም የሚችለው ይህን ቁጥር ጠብቆ ነው ይህም ዓውደ ፀሐይ ይባላል የቀመሩ ፍጻሜ ፳፰ ዓመት ነው መነሻው ፳፱ኛው ዓመት ነው ።

ጥንተ ልደት ረቡዕ ሆኖ ከሆነ በአሥራ አምስተኛው ዓመት ዓርብ ይሆናል ዓርብ ሆኖ ከሆነ ደግሞ ተመልሶ ረቡዕ ሊሆን የሚችለው በአምስተኛው ዓመት ነው።

ስለሆነም ቀን ልንሰጠው የማይገባ ይሉንታም ሳያጤቃን እውነቱን በግብር ላይ አውለን መጠቀም ይኖርብናል ይህም ያስመሰግናል እንጂ አያስነቅፍም ።

www.ethiopianorthodox.org